

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . — м. 50 ф.

„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1 прик. в таб. 5 ф.)

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імени В. Гринченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Ч. 3—4. (142—143).

Неділя, 13. січня 1918.

Рік IV.

НА НОВИЙ РІК.

Вірю в силу духа і в день
воскресіння твого повстання...

І глянеш, як халяві домовитий,
по своїй хаті і по своїм полі...
І. Франко.

Старий 1917. рік одійшов у минуле. Він не був із тих „пропащих“ для нашого народу років, якими в житті панував мертвий ватишок і які непомітно минули, не лишаючи ніяких слідів у нашій пам'яті.

Навпаки, той рік навки зостанеться незабутнім у нашій історії. В ній Україна пережила такі великі події, які цілком змінили її долю і мають найбільше значіння для розвитку українського народу в будучності.

Справдилися пророчі слова Кобзаря України:

Встане Україна і розвіє
тму неволі,

Світ правди засвітить,
І поможуть ся на волі
Невольничі діти.

Україна встала. Сталося чудо, що здивувало цілий світ. Давно забутий і вичеркнаний зі списку живих народів, український народ несподівано піднявся і виявив могутню життєву міць і силу духа, в яку так палко вірили найкращі сини України. З народа-раба він нагло переродився в народ-пана своєї долі і на руїнах своєї розвалені домовини збудував власну самостійну державу.

По довгих роках тяжкого поневолення відсвяткувала Україна в 1917. році відновлення своєї волі.

Тому з почуттям радісного вдоволення провозаємо старий рік.

Новий рік приходить до нас під мирним стягом і, ми віримо, він принесе так довго жданий мир.

Назустріч йому стаємо з надією, що з минулим роком скінчилася доба боротьби за визволення, а новий рік розпочне собою період мирної творчої праці над закріпленням досягнутої свободи і загоюванням тяжких ран, пороблених нашому красній війно.

НОВИЙ РІК.

Ось іде юнак величний

У лавровому вінці,

На устах усмішка сяє,

Вітку він несе в руці.

— Гей, добридень, Новий Годі!

Що ж ти доброго приніс?

Чи спокій, давно бажаний,

Чи то море крові й сліз?

— Ні, явився я на землю

Не за тим, щоб лити кров:

Я людство прийшов збратами,

Обновити святу любов,

Погасити огонь роздору,

Що всю землю обхотив;

Я прийшов утерти слези

Вдів, сиріт і матерів.

А тим людям, що в неволі

До сього були часу,

Довгождану свободу

В подарунок я несу.

Ось погляньте—вітку мира

Я держу в своїй руці.

Скоро вже за плуг і рало

Знову приймуться бойці:

Там, де нині свищуть кулі

Й смерть несуть гуля,

Заснівають хлібороби,

Орочи свої поля.

— Шож приніс ти, Новий Годі,

Україні молодій?..

Чи неважко ж за всі страждання

Не даси нічого їй?

— За пекельні страждання,

Пережиті в чорні дні,

Я Україну увінчаю

Тим вінцем, що на мені.

Бо кому ж, як не Україні

Лаври пишні віддати?

Довго бідній довелося

І боротися і страждати.

Та сама вона поклала

Своєю лишеньку кінець.

Честь і слава Україні,

Що заслузі їй вінця!

1. січня 1918. р. Zet.

МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ.

Дня 4. січня на засіданні Головного Вюртлу Райхстагу в Німеччині аложив канцлер держави гр. фон-Гертлінг заяву такого змісту:

Російське правительство підчас переговорів висказало бажання перенести мирові переговори до Штокгольму, а тепер виразно поновило воно се пропозицію. Перенесення мирових переговорів до Штокгольму допровадить до великих труднощів, тому що делегати мусять мати безпосереднє отримання з Берліном, Віднем, Софією, Царгородом і Петроградом. Вже це є достаточною причиною не згодитися на таке пропозицію. А до того прилучується те, що заті в боку антанту будуть сляти недобрі між представниками російського правительства, тому канцлер уповажив державного секретаря фон-Кільмана не згодитися на це пропозицію.

Між тим наспіли до Берестя-Литовського представники України і то не знавці справи, але з повновластями до переговорів. Ми й будемо цілком спокійно вести переговори з представниками України.

До сього належить додати: в Петрограді подано до відома, що російське правительство не може агодитися на точку 1 і 2. наших пропозицій. Ці дві точки доторкаються способу опороження країн і переведення народнього голосування. В російській пресі неправдиво розяснюється ся, що тими 1 і 2. точками доказується ся, що ми хочемо відступити в нельояльний спосіб від нашої обіцянки самоозначення народів. Та 1 і 2. точки означені практичними обміркуваннями. Ми не можемо від сього відступити.

Дня 5. січня на другім засіданні

Головного Відлуду Райхстагу, наслідком того, що російські делегати не явилися у Берестя-Литовському дня 4. січня до мирових переговорів, заявив в заступстві канцлера підсекретар заграничних справ фон-Буше, що наспіла телеграма з Петрограду, ніби то сам комісар для заграничних справ Троцький приїде до Берестя-Литовського для порозуміння в справі ведення мирових переговорів на неутральній землі.

Між тим — говорив він — ведуться переговори в присутності в Берестя-Литовськ. делегатами України у вдовольняючий спосіб.

Делегати України для ведення переговорів наспіли, їдучи через Львів, до Берестя-Литовського дня 3. січня під назвою: Мирові делегати Української Народньої Республіки. В склад її входили спершу 4 члени: М. Левинський, звисний артільний батько, заснователь кооперативних товариств на Україні, Микола М. Любинський, (укр. с.-р.), секретар Ради Народів, М. Н. Полозів, знавець земельного питання (укр. с.-р.), Севрж, творець закону про Українські Установчі Збори, (укр. с.-р.). При почині переговорів на питання в боку председателя Конференції, чи вони признають авторитет Ради народніх комісарів (російського правительства), відповіли: „ні“.

Ствердження осередніх держав.

З Берестя-Литовського вислано дня 6. січня таку іскрову телеграму: До російської делегації на руки председателя пана Йоффе в Петрограді.

У відповідь на пропозицію російської делегації пропозила делегація четверного союзу дня 25. грудня в Берестя-Литовському свої провідні гадки для заключення негайного загального миру. Для обминення одностороннього розуміння зробили вони важність тих провідних гадок залежною від того, що всі держави, що беруть участь зараз у війні, до означеного речінця, без винятку і без ніякого припинення, мусять згодитися на умови, зобов'язуючі всі народи в рівний спосіб до їх додержування. За згодою чотирьох союзних делегацій постановила російська делегація десятиденний речинець, в яким часі всі інші воюючі мають подати до відома згоду в основами, поставленими в Берестя-Литовським і рішитися на участь в мирових переговорах.

Делегати союзних (осередніх) держав стверджують, що десятиденний речинець минув дня 4. січня 1918. р., та заява пристушення до мирових переговорів не наспіла з боку ні одної з воюючих держав. Підпис председателя союзних делегацій: ф.-Кільман за Німеччину, гр. Чернін за Австро-Угорщину, Попов за Болгарію, Нессім-Бей за Туреччину.

Прибуття російської делегації.

З Берліну доносено 7. січня: Російський народній комісар для заграничних справ Троцький написав нині зранку разом з іншими російськими делегатами до Берестя-Литовського для дальшого ведення мирових переговорів.

З Петрограду дня 7. січня доносить телеграфічна агенція: На вислану до Німців телеграму, в якій пропозовано перенести переговори до Штокгольму, дістала російська делегація депешу Німців, якою сповіщають своє прибуття до Берестя-Литовського. На цю телеграму відповідає російська делегація так: Перенесення переговорів до якого-небудь неутрального краю відповідно досягнутому станові переговорів. Супроти прибуття одної делегації(?) до Берестя-Литовського відлуду завтра наші делегати до Берестя-Литовського разом з уповажненим від народу для заграничних справ Троцьким з тою надією, що перенесення переговорів до якого-небудь неутрального краю не викличе ніяких комплікацій (запутань) в переговорах. Підпис: Російська делегація.

Перше спільне засідання всіх делегацій.

З Берестя-Литовського доноситься 8. січня: Нині перед полуднем відбулися вступні переговори председателів зібраних тут делегацій, в яких взяла участь державний секретар фон-Кільман, міністер заграничних справ гр. Чернін, міністер судівництва Попов, народній комісар для зовнішніх справ Троцький, великий визир Талат-Паша і український державний секретар

для торгівлі і промислу Голубович. Після полагодження формальних і програмових питань признано на завтра (9 січня) о 11. годині повне засідання. Опісля відбувалися вступні переговори між представниками четверного союзу і українськими представниками.

Склад і програма української делегації.

На чолі мирової делегації Української Народної Республіки стоїть, як председатель, державний секретар для торгівлі і промислу Голубович (укр. с.-р., самостійник). В склад її входять, після донесення українського пресового бюро, президент Укр. Центральної Ради М. С. Грушевський, професор університету у Львові, (безпарт.); Володимир Винниченко, генеральний секретар (президент міністрів), письменник, (укр. соц.-д.); Ткаченко, секретар (міністер) судництва (укр. соц.-дем.); далі члени Укр. Ц. Ради і російських Установчих Зборів: М. Левницький, М. Любінський, (соц.-рев.) і крім цього капітан Гасенко, адютант міністра війни; офіцери: Г. Лисенко, Н. Кученко, В. Радзівський, як представники війська. Як дорадники в економічних справах входять С. Остапенко, крім цього Ігнатенко, Фрід, Шадаренко, Чорногорський, Коберевський і Ковальський. „Діло“ подає ще Порша, теперішнього міністра війни, (укр. с.-д.), Зубченка і Дорошенка, бувшого губернатора Галичини.

Українське пресове бюро з Києва подає умови Українців: Україна домагається, щоб між воюючими державами заключено загальний мир, який приніс би всім народам повну автономію (самоуправу), запевнив їм самостійне існування. Не належить домагатися ніякого воєнного відшкодування, ані ніякої відплати за шкоди. Всі західні держави мусять признати незалежність української республіки, яка хоче мати своє окреме правительство, свою окрему армію і своє окреме дипломатичне представництво. Більшовицьке правительство не має на Україні ніякого признання, воно правосильне тільки для московської Росії. Мир мусить бути підписаний представниками всіх незалежних республік, які творять разом російську федерацію.

Парламентарна репрезентація української Галичини дала в парламенті заяву, в якій вона домагається, щоб Східна Галичина, як що вона не увійде в склад Української Республіки на основі заключеного миру, творила автономну провінцію українського королівства Галичини. („Frank. Zeit.“ ч. 8).

Кореспондентові „Франк. Цайтунг“ перші 4 делегати, що наспіли до Бреста-Литовського, вложили таку заяву: Українська Республіка йде на шлях самостійних міжнародних взаємин. Уповаженні від України делегати зауважують, що вони приневолені сконстатувати, що німецька преса дуже хибно поінформована про дійсний стан речей в Українській Республіці. Наприклад, німецька суспільність обманюється на неправдивих і вчасних просто фантастичних вістях про взаємні зносини між Україною і Францією та Англією. Україна не творила в часі виповідження війни ніякої державної одиниці і не мала ані безпосередньо, ані посередньо ніякої участі в роздмуханню світового пожару.

Тепер як український народ утворив сильну державу, бажає він скорого закінчення демократичного миру, і тяжко буде кому-небудь відвести її від цієї дороги. Українці, які завсідги так гаряче стремилися до самостійної форми своєї державності, знають, що тільки з хвилі заключення демократичного миру, який забезпечить економічній і державній інтересам України, почнеться нова ера (доба) життя для Україн-

ської Республіки, доба розваїту до сім здавлених і невіхиснуваних живучих сил народу, виволоненого з кайданів невольництва.

Делегати України сподіваються, що вони матимуть змогу йти солідарно з представниками Совету народних комісарів.

Від себе долучуємо до наших делегатів на мировій конференції велику радість, яка оживляє всі наші серця на чужині.

Хай суджено їм буде довершити того, чого сподівалися цілі покоління, похилені в ярмі цілими століттями від часів упадку нашої держави. Хай суджено їм буде, вернувшись до дому, сповістати в Україні про радість і славу народу Українського. Хай скажуть всі народи про нас, сильних в справедливості, вказуючи на те місце, де на карті буде намальована Україна: От камінь, відкинений будівничими, а він ліг основою всього.

II.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В 1917. Р.

Рік 1917. буде виписаний золотими буквами в історії України, як і в історії Східної Європи. За цей рік змінилася карта російської імперії, і на руїнах царського режиму повстає федеративна держава. З пожежі війни й революції встала зі сну своїми власними силами Україна перед очима здивованого світу.

Дня 8. березня почалися в Петрограді вуличні демонстрації, до яких прилучилися здебільшого українські петроградські полки дня 11. березня, а на слідуєчий день вибрано в Думі Революційний Комітет з 12 членів, який видав маніфест до народу. Царя приневолено у Пскові зрізати з престолу за себе й за сина і установлено тимчасове правительство в Росії в ки. Львовим на чолі. А на Україні зараз дня 18. березня відбулися перші збори представників українських організацій в числі 100 осіб, які зажадали відновити прав українського народу. Головну роллю взяло на себе Товариство Українських поступовців. Уже 25. березня відбулася перша велика маніфестація Українців петроградської залози в числі 20.000 народу з жовтоблакитними хоругвами, які жадали державної самостійності України, а дня 25. і 27. березня відбулися в Києві перші великі маніфестації 40.000 народу за самоозначенням України.

Уже 18. марта наступило зеднання українських організацій і відкрито застановлене товариство „Рада“ і перетворено його на Українську Центральну Раду, в установленню якої взяли участь всі українські й робітничі організації Києва.

Центральна Рада уладила дня 1. квітня велику маніфестацію України в Києві, в якій взяло участь 100.000 народу. На ній виголошує від Центральної Ради промову проф. Грушевський, який вернув ся із заслання до Києва.

Небавом появляється ся українська преса. Дня 4. квітня вийшли „Вісти Центральної Ради в Києві“, відновлено щоденну часопись „Рада“ під заголовком „Нова Рада“, а письменник Винниченко, прибувши до Києва, починає видавати „Робітничу Газету“. По всій Україні починають виходити нові українські газети й журнали, по всій Україні зі стихійною силою стає ширити ся великий всеукраїнський державно-політичний народний рух.

Дня 6. 7. і 8. квітня скликано перший всеукраїнський національний з'їзд у Києві, в якому взяло участь 1000 делегатів зі всіх земель України. Першого дня розійшла ся чутка, що цей з'їзд хоче признати

себе Установчими Зборами України. Рада салдатських і робітничих депутатів наслідком сього грозить цей з'їзд розігнати багнетами військ, проти чого протестує серед великої перепалки проф. Грушевський. З'їзд домагається ся здійснення негайної автономії України. На з'їзді в імені чорноморської флотії підіймається ся голос активно боронити Україну й установити в Росії федеративну республіку.

Дня 1. мая утворив ся самостійно перший український полк і проголосив себе полком ім. Богана Хмельницького з 3000 салдатів, як основа до окремого українського війська. Цей факт викликав бурю в усіх кругах російської суспільності. Домагання українського війська полагожено дня 4. червня в квартирі Брусилова, коли дозволено створити 3 окремі українські корпуси.

Дня 18. мая відбув ся перший всеукраїнський військовий з'їзд, на яким вибрано Українську Війскову Раду. Він домагається ся участі представників України в міжнародній мировій конференції.

Українська Центральна Рада постановила до нового зеднаного правительства російського 9 домагання в справі автономії (самоуправи) України. Російське правительство відкинуло дня 15. червня всі домагання з тим, що ці питання можуть розв'язати тільки Установчі Збори.

Серед українських громадян творить ся нова партія під назвою „Союз Української Державності“, який прагне до самостійної української республіки.

Дня 11. і 12. червня відбувають ся в Києві всеукраїнський селянський з'їзд в числі 1500 делегатів, на яким проф. Грушевський сказав пропам'ятні слова:

„Свято революції скінчило ся! Настає грішний час! Україна повинна бути організована! Своєю долю повинен рішати тільки український народ!“ Сі слова покрито гучними оплесками і окликами: Хай живе вільна Україна! На з'їзді піднесено голос за проголошенням Української Республіки.

Дня 17. червня почав ся, мимо заборони міністра війни Керенського, другий військовий український з'їзд, в яким взяло участь 2500 делегатів. На цім з'їзді дрочисто присягнуло все українське військо, що без рішення справ про автономію України не поверне воно до своїх військових частей. Українська Центральна Рада, підперта порукою активної допомоги з боку війська, утворила Генеральний Секретаріат з председателем Винниченком на чолі (укр. правительство).

Дня 26. червня у Києві на площі св. Софії Українська Центральна Рада проголосила перший універсал до українського народу, в яким обявила його волю до самостійного життя в межах національно-територіальної автономії. Разом з цим проголошенням закінчив ся другий військовий з'їзд, який постановив доручити Укр. Військовій Команді перевести плян української війська.

Російське Тимчасове правительство не бачило ніякого виходу, тільки пійти на поступки Українській Центральній Раді.

Дня 15. липня з'їхали ся до Києва міністри-Церетелі, Терещенко, Некрасов і Керенський, в присутності яких уладжено маніфестацію 20.000 українського війська, мимо заборони Оберучева, команданта військової округи. Ці міністри перевели угоду тимчасового правительства з Українською Центральною Радою дня 16. липня. Найякщою виконавчою властю на Україні установлено Генеральний Секретаріат (укр. правительство), який має бути відповідальний перед Українською Центральною Радою. Запала згода відложити самостійне

здійснюванне автономії до всеросійських Установчих Зборів.

Дня 17. липня виголосив Генеральний секретар другий універсал України в справі згоди з російським правительством. В склад Генерального секретаріату (міністерства) входять 14 генеральних секретарів з Винниченком на чолі, а цей секретаріат порішив провадити свою діяльність без огляду на затвердження російського правительства.

Російське правительство під натиском кадетських дорадників видало дня 17. серпня інструкцію для Генерального Секретаріату; нею обмежено українську автономію до 5 губерній і зменшено число Генеральних секретарів до 7, з яких 4 повинно бути неукраїнської народності. Се викликало обурення на Україні. З другого боку російські революційні кола пригрозюють погром українському війську.

Дня 21. серпня уладжено стрілянину на полк Богдана Хмельницького, який відходив на фронт у ніч св. Павтагеймона. У змову проти України увійшли командант київської округи Оберучев, полк Лепарський і москофіл Геровський, які уладили погром. Це викликало маніфестаційні похорони 16 молодих груп дня 25. серпня серед великих мас народу.

Серед українського народу повстає думка самостійно боронити ся перед російським безладдем, яке привозять російські салдати з фронту, і творить ся організація української міліції т. зв. вільного козацтва. В справі цього козацтва Укр. Ген. військовий комітет взяв ся за його організацію.

Дня 25. і 26. серпня відбув ся в Києві з'їзд національностей з цілої Росії, який заявив ся за утворенням федеративної республіки. Взяло в ній участь коло 40 різних народів, населяючих Російську імперію. За цей час переводить ся в життя внутрішня організація України, як поширення і доповнення Української Центральної Ради, участь її в подавленню авантюри Корнілова, проти якого станула Україна по боці Керенського. Та участь Українців у демократичній конференції в Петрограді показала їм, що вся російська демократія відносить ся зневажливо й легко-важно до національного питання взагалі, а вороже до домагань України.

Напруження між Україною й російським тимчасовим правительством зростало з кожною подією. Україна бажала скликати українські Установчі Збори, а проти цього виступили російські партії. Далі в справі миру зажадала Укр. Центральна Рада негайного покінчення війни, а російське правительство зарядило слідство проти Центральної Ради в справі суверенності (власновілля) Українських Установчих Зборів. Дня 3. листопаду проголосив Генеральний Секретаріат установу нових Генеральних Секретарів і поширення власти з 5-и губерній на 9 і заповів закон про Українські Установчі Збори.

Дня 6. і 7. листопаду повалено тимчасове правительство партією більшовиків. Міністри усіх, крім Керенського, ув'язнено і установлено Совет Народних Комісарів, себто нове більшовицьке правительство в Росії.

Дня 7. листопаду Українська Центральна Рада утворила Краєвий Комітет для охорони революції в Києві. Проти того виступив штаб Київської округи з генералом Квечинським, Полюком, на чолі і Кіриєнком, Українцем-одшепенцем, якого поставило російське правительство своїм Комісаром. Вони мали намір здавити більшовиків і розбити Українську Центральну Раду. Повстали три табори: штаб, більшовики і Українці. Кождий мав свої сили. Почала ся боротьба спершу між штабом і більшовиками.

Україна станула по боці большевиків і перемогла. Штаб уязнено і установлено новий штаб в ген. Павленком на чолі. Усе військо піддало ся Укр. Центр. Раді. Головнокомандуючий південно-західного фронту Володченко перейшов під власть Укр. Правительства.

Дня 7. листопаду видала Українська Центральна Рада третій універсал, яким Україну проголошено Українською Народною Республікою, всі землі нетрудючих халяйств скасовано, уведено 8 годин праці і внесено смертну кару та оповіщено людиність про скликання Українських Установчих Зборів на день 27. січня 1918. р.

Зараз по оголошенню універсалу Українська Центральна Рада стрінула явного ворога в тих самих большевиках, яких вона охоронила і підтримала. Ця партія, опанувавши владу в Петрограді, простягнула свої руки на Україну, щоби всюди завести свою „диктатуру пролетаріату“, себто Ради робітників і салдатів, які слухали б петроградських володарів, Леніна й Троцького. От вони й вислали цілу армію проти Київ, щоби повалити Центральну Раду, закидаючи їй буржуазні забаванки, мимо того, що Українська Центр. Рада складається ся на 792 послів з 597 представників робітників салдатів і селян.

Ту армію Українці розбили. З обох боків вислано ноти з загровою війни між Росією й Україною. Большевики гуртують ся коло Мінська, щоби йти походом на Київ. Українці під проводом Щербачева збирають свої сили під Бахмачем, де зібрали 200.000 армію з гарматами. Крім сього вони захопили в свої руки український, себто румунський і південно-західний фронт. Поки що можна сказати, що обидві сторони є в стані війни, та вона покінчить ся злагодою з перемогою України.

Українці не признають над собою влади большевицького правительства і, як особна республіка, приступають до мирових переговорів з осередніми державами.

Дня 25. грудня видало українське правительтво ноту до всіх держав, що воно приступає до мирових переговорів на основі того, що поки що не має збірною правительством федеративної Росії. На цю ноту відповідають 20. грудня представники осередніх держав, що вони раді вести переговори з представниками України.

Переговори в справі миру ведуть представники України з Голубовичом на чолі, як делегація окрема від Росії.

Досі затвердження української республіки досягнуто з боку союзників антанту, та в мирових умовах буде досягнуто це признання і з боку осередніх держав.

Україна, як самостійна республіка, має своє окреме правительство, своє військо і флоту, свою монету, своє представництво за границею. Вона входить в склад російської федерації, як рівна з Великоросією окрема одиниця.

Таким робом за кілька місяців утворила ся українська держава власними силами, завдяки свідомості свого народу, який високо і гордо підняв українську хоругву, взяв в свої руки свою долю, і поставив велике діло на даво цілого світу.

Дня 1. грудня ціла чорноморська флота признала свою принадлежність до Української Республіки. На всіх воєнних кораблях на Чорнім морі ввійдено виключно українську національну хоругву. Центральний Комітет чорн. флоти ухвалив доповнювати матросів виключно з української народності. П.

З ГАЗЕТ.

Імперіалізм з ліва.

„Робітничка Газета“, з 25. листопаду ст. ст., влучно охрещує московсько-централістичні заходи харківських і київських большевиків „імперіалізмом з ліва“, себто силкуванням вдержати владу над всіма кряями й народами царської Росії в руках Москвитини. Для того большевики обривають національний рух і ворожо ставлять ся до федерації народів. Тим способом — каже газета — „большевики поєднали ся з кадетами“, а большевицька газета „Пролетарская Мысль“ пише про українську справу, що „питання про федерацію або про відокремлення — се питання про повстання проти червоного Петрограду“. З цього приводу „Робітничка Газета“ з обуренням пише:

Київські большевики проти вільного союзу народів Росії, проти федерації! Вони вважають, що домагання з боку української соціал-демократії союзу всіх народів Росії, спілки робітників усіх націй російської держави — це розбиття сил пролетаріату!

Вперше чуємо, що саме означає реєднання. Ся премудрість хіба що тільки для малих дітей, для немовлят політичних, що стали часом коло робітничої справи в Київі.

Для їх союз народів — се повстання проти революційного Петрограду.

Князьте, панове, морочьте голову робітникам, селянам та салдатам.

Ви ж сами говорили, що ви визна-

єте повну волю українського народу визначити свою долю.

Ми вам тоді не вірили.

І тепер коли ви дійшли до такої безглуздої думки, що федерація все одно що повстання, ми можемо сказати всім робітникам, що большевики знову стали в табор наших ворогів.

От так то, на словах соціалісти і демократи большевики київські поєднали ся з імперіалістами.

Але й цей останній імперіалізм, імперіалізм лівий нам не страшний.

Українська демократія перемогла і імперіалізм кадетів, меньшевиків та російських с.-р.-ів.

Переможемо ми й сей лівий імперіалізм, імперіалізм большевиків.

Та ж газета з 26. листопаду ст. ст. пише, що „новий верховний головнокомандуючий Криленко прислав начальнику київської військової округи полк. Павленкові телеграму, в котрій наказує виконувати всі його роспорядження. В противному разі прапорщик Криленко загрожує прислати в Київ озброєну силу. Що за погрози?“ — запитує газета і між иншим говорить:

І де дівають ся гучні заяви большевиків про те, що раз воля народу висловлює ся за федерацію, то вони не перечать їй.

Чи може ще воля українського народу не виявилась? Може большевикам не досить постанов селянських, робітничих і військових з'їздів України? Може вони вимагають плебісциту? — А чи робили вони плебісцит, коли захоплювали владу в Росії?

Большевики не проти самоопреділення, але вони сумнівають ся в «цілесобразності» форм його, в тому члї і в федерації.

Але ж дозвольте в такому разі, шановні товариші, самому українському народові, українській демократії «сужденіє імѣть» про «цілесобразность» форм самовизначення.

І коли ви загрожуєте військовою силою, коли ви гадаєте, що право роспоряджатися на Україні належить вам, коли ви військовою силою будете «самоопреділять» український народ, то не забувайте, що він вам цього може і не дозволить.

Не жартуйте з вогнем!

Думали ми в полонї, що може з російських партій хоч большевики з повною справедливістю, не на словах, а й на ділі, однесуть ся до волі, до бажань Українців та инших менших народів старої Росії, але скоро побачили, що й большевики нагадують своїм поступованням не навесний царизм, що й большевики накидають свою волю „великій, неділимій“, як накидали їй свою волю царські сатрапи. Та не вдержали ся на хисткому становищі сатрапи — не вдержать ся й большевики. Нема федерації вільних держав, то будуть незалежні держави вільних народів.

В. Г.
*) Плебісцит — всенародне голосування.

Київ, 26. листопаду 1917. р.

Передруковуємо повністю цю передову статтю з «Нової Ради», з 26. листопаду ст. ст., в справі залізничної Франції до України. (Ред.).

Міжнародня В розмові з М. економічна Туганом-Барановським політичка французький посол залізничної Франції, який у Франції з глибоким спочуттям ставлять ся до українського руху. Варт виділити деталі цього спочуття: це нам глибоко спочувають правительство та громадські групи. Знов же „громадські групи“ — це капіталісти Франції, які охотять ся вкласти свої гроші в промислові підприємства на Україні. Отже, глибоке спочуття розшифрують ся простісенько в глибокій матеріальній інтерес капіталістичної Франції до тих можливостей, які відкривають ся Україні з проголошенням Української Республіки. На превеликий жаль, доводить ся трохи поворухити політичну пам'ять і знайти там таку дрібничку з недавнього минулого, що Франція у свій час, коли її моральний інтерес до України мав би величезне значіння, нічим не виявила свого спочуття до нашої долі. Тим більше це дає право перевести мову із сфери платонічних і моральних виразів на ґрунт простого обрахунку.

Коли нам хто зараз буде заявляти про глибоке спочуття до нашої економічної будучини, ми на це певної й явразної відповіді дати не можемо. Хоч акими легкими й обопільно вигідними здають ся пароходні торгові рейси між Одесою й Марселем, але можливі при цьому й інші торговельні та економічні й промислові стосунки, які зараз передбачати не можна. Під час війни та важкого й непевного внутрішнього становища неможливі ніякі певні плани, що до міжнародної економічної політики, тому зараз неможливі й ніякі обіцянки й запоруки що до будучини. В наших теперішніх міжнародних стосунках, аустриях і розмовах повинен панувати погляд, що найперше Україні потрібен мир, після якого вона стане до упорядкування свого господарсько-економічного життя. І рїшаючи потім, по війні, ті чи інші економічні питання, буде український уряд стояти не на тім чи иншій „фільстві“, а на тверезім обрахунковій політичній та економічній чинників, вигідних перше всього для самої України.

0. Т.

3. ПОЛІТИЧНОГО ПОЛЯ.

II.

2. Що таке парламент і яке його завдання.

В кожній державі, яка б вона ні була, мусить бути власть, яка кермує цілою державою. В давніших державах, а власне в абсолютних (самодержавних) монархіях ціла власть належала до монарха (царя, короля чи князя). В державах, які ми називаємо конституційними, воно є инакше.

Як що говоримо про власть в конституційній державі, то мавмо тут на думці власть законодавчу і виконуючу; обидві сі власти в новочасних конституційних державах розділені, або цілковито, або частинно.

Під законодавчою властю розуміємо таку власть, яка дає державі закони. Закони се є загальні приписи, які обов'язують всіх горожан держави і укладають державний лад. Такою законодавчою властю в конституційних державах є або сам парламент, і тоді така держава на-

зивається республікою, або парламент разом з монархом, і тоді зветьмо її конституційною монархією.

З сього виходить, що парламент в конституційних державах є дуже важним чинником, бо як для держави, так і для кожного горожанина, є важне, які є закони, чи вони добрі чи лихі. Добрі закони — тоді ми кажемо, що така держава розумно уладжена і горожанам може бути в такій державі добре; лихі закони — тоді така держава є нещастєм для горожан.

Щож таке парламент? Слово парламент є французького походження і воно означає те, що у нас по українськи „Рада“ (сейм) а по великоруськи „Дума“. Таким тимчасовим парламентом є у нас поки що на Україні „Центральна Рада“. Це зібрання людей, які радять. Люде, які належать до Ради, парламенту, називають ся депутатами або послами. Слово „депутат“ походить від латинського „депутат“, що означає „висланий“, „посол“ — від посланий. Се значить, що сі люде, сі послы чи депутати послані до Ради, парламенту. І так дійсно є, бо їх посилає туди народ, вибираючи їх послами на підставі виборчого закону.

Число послів парламенту може бути різне; се залежить від величини держави й од виборчого закону. В нашій українській державі число послів буде мабуть 400, так що кожних 100 тисяч людей буде вибрати одного посла. В демократичних державах, себто в таких, де народ має голос, вибирають ся послы на підставі загального, рівного, безпосереднього і тайного права голосування. Загальне право — се значить, що цілий загал, всі мають право голосування (за винятком дітей і звичайно жінок); рівне право — се є, що кожний горожанин має один голос, а не більше; безпосередне право — се те, що кожний горожанин віддає свій голос на посла, а не на виборця, як се було пр. в Росії; тайне — що голосування відбувається картками. Се найсправедливіший виборчий закон і він є в багатьох сучасних державах, пр. в Німеччині, Австрії, Англії, Франції і т. д. В українській республіці теж буде такий закон з тим, що жінки будуть мати право голосування.

Тим чи инакшим способом вибрані люде сходять ся на нараду і складають собою парламент (раду, сейм). Предметом нарад є дві справи: 1) укладання і ухвалення за-

конів і 2) контролю над діяльністю правительства. Що до 1, то в республіках може парламент ухвалити такі закони, які йому подобають ся; в конституційній державі треба ще на се згода монарха. Ухваленням закон називають ся тоді, як що прийняті половиною послів парламенту на нього згодився. (Дуже часто до важности ухвал законів треба аж ²/₃ присутніх послів у парламенті). Як що закон ухвалений парламентом, тоді він в республіках одразу стає законом, а в конституційних монархіях аж по згоді (санкції) монарха. Від того часу він обов'язує цілу державу, всіх горожан.

Другим важним завданням парламенту є контроль діяльності правительства. Се ясно, що самі закони, хоч би вони як гарно були уложені, не можуть привести ніякої користі горожанам і державі, як що сі закони не будуть виконані. Виконання їх має правительство, і тут власне завдання парламенту допильнувати сього. Парламент мусить подбати про те, щоби правительтво виконувало закони і виконувало їх як треба. А коли правительство не виконує сих законів, то обов'язком парламенту є потягнути правительство до одвічальности.

З сього ми бачимо, що значіння

З Української Республіки.

Побіда Українців.

Зі Штокгольму доносять до „Тегліше Рундшау“: Дотеперішній розвиток українсько-російського спорту завершився значним успіхом українського правління й утвердженням його влади. Не тільки у великій частині самої України розоружено російське військо й відіслано до дому і всіх більшовицьких провідників узяно і вислано, але ще вдалося Україні також, хоч в частині, по упертих битах досягнути панування над румунським і південно-західним фронтами. Найбільше російських полків, які не хотіли покоритися, розоружено. Обидва фронти стоять звідняні тепер під верховною владою ген. Щербачева, який підлягає українському правлінню, так що українське правління розпоряджає значною армією в полі від Чорного моря до Припелі, і се одна істнющая, хоч може неготова до війни, а все-таки до певного ступня здисциплінована армія.

Одиноку невдачу, як здається, потерпіло українське правління в Харкові, який перейшов до більшовиків, та поки що про це приходять дуже суперечливі вісті.

Українське правління однак держить ся все приналежності до російської спільної держави, та заявляє, що воно признає тільки таке правління, яке буде федеративним правлінням самостійних республік колишньої російської держави, в якій будуть мати достаточне число представників всієї чужої народи Росії, з яких Україна мала б найменше одну третину. Але до утворення такого правління хоче Рада виступати самостійно в заграничній політиці. („Gen. Anzeiger“ ч. 10.)

Насильство більшовиків над українським військом.

З Гааги доносить звідомлення з Москви: Один український полк кошовий, який був у дорозі до Києва, задержано між станцією Смоленськ і Гжатськом. Зав'язано Українців піддати ся, та вони відмовили ся. Більшовики скинули по них огнем зі скоростріль. Два офіцери і кілька салдатів упало.

(„Frank. Zeit.“ ч. 3).

парламенту велике. Як що добрий парламент, то будуть добрі закони і добре правління, яке буде виконувати всі добрі закони для добра цілого народу. І се вже від виборців, від цілого народу залежить, який він має парламент. Коли се народ розумний—просвічений, так він певно вибере таких послів, які складатимуть розумний і корисний для народу парламент. Наслідком сього такій народ буде мати розумні закони і добре правління. Тому то вибори до парламенту не можна легковажати, а уважати їх за справу першорядної ваги.

І се треба лиш добре пам'ятати, як ми вернемо ся до дому. Ми мусимо вислати до нашого парламенту людей чесних, таких, які мають серце для народу, а разом з тим і розум. Усе те мусить бути разом у послі. Не буде одного, так він не може бути відповідним послом до парламенту, бо він або не схоже, або не зможе сповняти посольських обов'язків. А обов'язком нашого посла буде: дбати про український народ і про його державу.

(Далі буде).

Положення в східній Україні.

З Базеля доносить бюро Гаваса: Загальний конгрес козаків поручив Каледінові незвичайні повноваження для оборони краю перед більшовиками.

З Петрограду доносять вісти з України та з над Дону, що операції обмежили ся досі до концентрації військ. Телеграма більшовицького начального команданта доносить: Каледін і Корнілов машерують проти Харкова й Вороніжа. Поки що відбувають ся нерішлючі перепалки. В околиці Києва збігається українська армія з 200.000 салдатів з численною артилерією. В Жмеринці на Поділлі, де почала ся битва між Українцями й більшовиками, обидві партії зависли зброю на п'ять днів.

По упливі того речення почала ся наново війна. („Frank. Zeit.“ 5).

Признання Української Республіки антантом.

З Женевы пишуть 8. січня: Після заяви французького міністерства внутрішніх справ Франція признала не тільки республіку Фінляндії, але й порішила признає Української Республіки. Це признає має негайно довершити ся, як тільки установить ся комісар антанту в Києві. Антант, як пише нота, не має наміру розбивати Росію, а навпаки уважає своїм обов'язком стояти на заваді загальній анархії тим, що він буде підпирати кожду країну, де творить ся солідне правління, щоби тим робом створити підстави до будучої російської федерації (союзної держави). („Frank. Zeit.“ ч. 9).

З Базеля доносить бюро Гаваса з Парижу: Після „Matin“ уповажнено генерала Тобоніса, який досі був призначений до штабу ген. Вартельо при французькій військовій місії в Румунії, на комісара французького правління при Генеральному Секретаріаті України. („Frank. Zeit.“ ч. 10).

З Берну доносять 7. січня: Антант порішив признає самостійність України. Раду повідомляють ся урочисто про приставку до Києва спільного заступництва. („Gener. Anzeiger“, ч. 9).

Зі Штокгольму доносять до „Фосіше Цайтунг“: Дня 20. грудня одкрито в Києві новий англійський генеральний консулат, про який не знало нічого петроградське правління. Він уповажнений до зносин з Українською Центральною Радою. („Gener. Anzeiger“, ч. 4).

Нарада в Німеччині про відносини до України.

З Берліну доносять 9. січня: Державний підсекретар для зовнішніх справ фон-Буше скликав вечером провідників державних фракцій для наради. Після берлінського „Льокаль-Анцайгер"а" він дав інформації про переговори в Бересті-Литовським, себто про відносини Німеччини до України і про переговори представників Німеччини з представниками України. („Frank. Zeit.“ ч. 10).

Мирова делегація Української Республіки.

В переїзді через Львів.

Львів, 1. січня 1918.

Мирова делегація Української Народньої Республіки переїхала нині через Львів у дорозі через тернопільський фронт до Берестя-Литовського.

У Львові задержала ся делегація тільки коротко. З українських інституцій відвідало чотирьох членів

делегатії книгарню Наукового Товариства ім. Шевченка, куди привіз їх двома автомобілями придлений до їх товариства німецький офіцер. Поспішаючи до залізниці, українські відпоручники могли забаритися у книгарні лише стільки часу, щоб закупити новини української політичної літератури (брошури, часописи) в українській і німецькій мові. Між ин. забрали в собою й комплект „Діла“ за останній місяць.

Просячи ся з п. Директоркою книгарні, просили українські делегати переказати від них привіт українському громадянству Львова. („Lemb. Zeit.“ „Діло“).

Резолюція Малої Ради в справі миру.

На засіданні Малої Ради, 4 грудня н. ст., прийнята 29-ма голосами проти 8 отся резолюція в справі миру і перемир'я:

Від імени Української Народньої Республіки Українська Центральна Рада визнає потрібним негайно приступити до перемир'я, одночасно повідомивши про це союзні держави,

Уважаючи:

1. Що справу миру від імени всієї Російської Республіки може вести центральний соціалістичний орган федеральної влади;
2. Що спроби утворення такої влади до цього часу не вдали ся;
3. Що при сучасних обставинах така влада може утворити ся лише в процесі переведення миру;
4. Що инший шлях будування цієї влади міг би тепер затягти справу миру й пошкодити їй.

Центральна Рада виконує віддавна висловлену волю українського народу і вже не раз винесені нею постанови про негайний мир, в чому досі стояло на перешкоді центральне правління.

Для того Центральна Рада постановляє:

1. Послати представників од Генерального Секретаріату на фронті для ведення переговорів у справі перемир'я.

2. Звернути ся зараз же від імени Української Народньої Республіки як до союзних, так і до ворожих держав з пропозицією розпочати мирні переговори, довівши це до відома нейтральних держав.

3. Одночасно повідомити про це Раду Народніх Комісарів і правління інших республік Росії, для підпорядкування у веденні цієї справи.

Разом з тим Центральна Рада приступає до негайного вироблення конкретної програми миру для предположення її від імени Української Народньої Республіки народам Росії, а також союзникам і ворожим державам, як основу для переговорів.

Українська Центральна Рада закликає всі народи Росії взяти в тих переговорах як найактивнішу участь. „Робітн. Газ.“

Організаційний рух на Україні.

Кожде число київських часописів — „Нова Рада“, „Робітничка Газета“ приносять вісти про засновання по всіх кінцях України все нових організацій: „Просвіт“, „Селянських Спілок“, „Вільного козака“ та инших. За браком місця ми всіх тих добрих, хоч цікавих, вісток не подаємо. Ред.

Зїзд українських соціалістів-самостійників.

17. грудня ст. ст. розпочинається в Києві всеукраїнський зїзд соціалістів-самостійників. Цей зїзд має об'єднати українські політичні групи, котрі стоять на ґрунті політичної й економічної незалежності українського народу і соціаль-

ного визволення його, та котрі досі входили в склад істнующих українських соціалістичних партій— в одну партію з метою (як читаємо в дивнику) „притягти всі творчі сили української нації до будови нового життя на Україні і порятунку Батьківщини в цей грізний час“.

(„Діло“).

Свято оповіщення Укр. Н. Республіки в Чернигові.

14. листопаду н. ст. в суботу Чернігів святкував оповіщення Української Народньої Республіки. З наказу губернського комісара всі урядові інституції й школи цей день були зачинені. Не працювали й земські установи. В годину дня на майдані перед Спасо-Преображ. Собором духовенство всього міста з єпископом Іоаном на чолі виправило молебень, перед початком якого прочитано було III-й Універсал українською і російською мовами. Єпископ Іоан сказав слово до народу й до воєнків і обійшов усі лави війська, кроплячи свяченою водою.

По молебні відбув ся парад війська. Прийшли усі частини залоги міста Чернигова — збройно і під українськими прапорами. Парад приймав в імени Українського Уряду губернський комісар Д. Дорошенко, який в промові до війська з'ясував значіння свята. На святі було дуже багато народу, представники всіх державних і земських інституцій, міського самоврядування, учні й вчителі середніх і нижчих шкіл. („Нова Рада“).

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

— Поклику Троцького до союзників видано з Петрограду дня 29. грудня такого змісту: На початку подає він російську програму миру, назначає поступ в порозумінню з Німеччиною, визнає союзників, що вони не подають аргументів (підстав), чому не прилучують ся до мирових переговорів, тільки грають ся загальними фразами, замість дати докладну мирову програму. „Чи ми і вони маєм право на самоозначення Ельзасу-Льотарингії, Галіччини, Польщі, Бельгії та південно-славянських областей“? Коли так, то мусять вони заявити ся готовими признає право самоозначення Ірландії, Єгиптові, Індії й Індокитаю та Мадагаскарові, як це російська революція призолила Фінляндії, Україні й другим. Інакше це домаганне є замаскованим цинічним імперіалізмом. Як не приступити антант до переговорів, то відповідальність за окремий мир упаде на союзників Англії.

— В поклику „до всіх“ з 6. грудня говорить Троцький: Ллойд Джордж заявив, що Росія мусить перше устатувати границі з осередніми державами, поки можна буде приступити до загального миру. Всі публіцисти в Англії підносять, що краще для союзників заключувати мир без Росії, від якої Німеччина ністане найлегше відшкодованне. Чим воно буде більше, тим легше погодити ся з Німеччиною західним державам. В тим випадку ясно, що союзники зраджують Польщу, Литву, Курляндію і Румунію, як монету для вирівнювання своїх рахунків з Німеччиною. А потім вини за се скинуть на Росію. Це є плян антанту.

— Проти більшовицьких військ в Естонії підняла ся буря з боку Естонців. Вони звертали ся до союзних правлітьств Франції, Америки, Англії надармо, аж Естонська арцейська управа зарядила карательну експедицію. Армія естонська з Ревеля стрінула банди російських

салдатів при грабунку і розбила їх у пень. Вона гонить всі російські війська з Естонії геть. В половині листопаду зібрався національний сейм Естонії в Ревелі, який проголосив незалежність Естонії і запротестував проти підпалу і грабунків з боку большевицьких військ. Тоді напала юрба большевиків на сейм, розігнала його і вибила палками всіх буржуїв. У Дорпаті зібралось 20.000 Естонців, які запротестували проти насильства, та їх розігнали знов большевики, що пригналися туди автомобілями. 40 естонських провідників ув'язнено, край увесь в пожарі і грабунках. От яка господарка большевиків ішла на Україну!

— Відлучення Литви від Росії проголосила найвища Литовська Національна Рада в Швайцарії. Проти цього запротестувала литовська Краєва Рада, уважаючи себе найвищою владою Литви, але її вона обстоює теж відлучення Литви від Росії.

— Румунія в Бесарабії розоружує большевицькі банди. Вона зайняла місто Леово і кілька сіл та розстріляла кількох революціонерів. Забрала в полон цілий Виділ в Ясах і поставила їх перед суд, та від розстріляння охоронили їх козаки. Совет народних комісарів запротестував проти цього і загрозив гострими мірами, та Румунія далі роблять своє: заарештували большевика Рошу, знаючи що Петроград має закороткі руки.

— Про устугнення Леніна заговорила італійська часопис. Причиною устугнення мають бути мирові труднощі з Німеччиною. „Фоссіше Цайтунг“ подає глибші причини захитання большевиків. Троцький і Ленін спиралися на непросвічених робітників і безземельних селян, а це непевна сила. Кращі робітники й селяне, що мають землю, отряслися з комуністичного шаління і стають в опозиції. Тому большевики стараються зближитися до умірованих соціалістів і уложити з ними компроміс (згоду). Не без ваги тут є й українська справа!

— В казармах кипить сварка між салдатами і червоною гвардією. Ця гвардія складається з робітників, які не були на фронті, а тепер беруть по 8 рублів денно. Це викликає обурення між салдатами.

— Епідемія самовбивства ширить ся між молодіжкою в Петрограді, як це було в 1905. році, коли цілі товариства молодіжкі заражувалися сифілісом і убивалися. Зараз таке ширить ся в Петрограді, як відрі повного розкладу російської суспільності.

— Англійський посол Бюкенен опустив Петроград; на його місце має бути іменованій делегат робітників до каб'нету Гендеразон.

— Установчі Збори мають бути скликані дня 5. (18) січня коли найдеться 400 послів. З Київського 2. січня н. ст. коло 100 українських послів на російській Установчі Збори. Та вони мабуть мусіли вернути ся, бо пранительство відсуває скликання. Зборам предложена буде справа миру. II.

Вісти зі світа.

ПРИЗНАННЯ ФІНЛЯНДСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.

З Берліну пишуть 6. січня. Коли російське правительство заявило готовність признати фінляндську окремішність від Росії, уновноважив цар Німеччини канцлера держави фон Гертлінга заявити уповноваженим фінляндського правительством держ. радникові Рельтові, проф. Еркові і директорові Сарію, що з боку німецької держави признається ся фін-

ляндську республіку. Крім цього, признали досі Фінляндію незалежною державою Швеція, Франція, Данія і Норвегія. („Gener. Anzeiger“, ч. 9).

НОВА БЕСІДА ЛЬОЙД-ДЖОРДЖА.

На російське завізанье до мирових переговорів та подання воєнних цілей мав англійський прем'єр-міністер Льюїс-Джордж довгу бесіду, визиваючи до дальшої війни. На кінець поставив такі умови миру: Перше: мусить відновити ся святість договірня, а друге: мусить бути заповнене полагожденне областних питань на основі права самоозначення за згодою підвластних народів, вкінці мусить обмежити ся зброєння утворенням міжнародної організації, щоби зменшити можливість війни.

ДОМАГАННЯ СВОБОДИ ІНДІ.

Після англійських часописей зібрав ся в Калькутті в Індії Індійський національний конгрес, в яким брало участь 4000 послів серед великого одушелення. Пані Везант, яка отворила конгрес, зажадала негайного прийняття закону з боку англійського парламенту, на основі якого признається ся Індіям самоуправу на вір Австралії. Індія—казала вона—не клонить ся тепер на коліна, щоби просити милосердя. Вона домагається права. А се є свобода, за яку борять ся союзники, демократія й дух нового часу. („Kleine Presse“ ч. 8.)

ВІДВІДИНИ ПОЛЬСЬКОЇ РЕГЕНЦІ В БЕРЛІНІ І В ВІДНІ.

З причини рішаючого моменту в польській справі вибрала ся регенційна Рада королівства Польщі на офіційні відвідини до Берліну й Відня. На чолі делегації президент Кухаржевський мав промову до цесаря Вільгельма, на яку цесар прихильно відповів. Потім члени делегації робили звісти державному канцлерові й другим рішаючим чинникам. („Gener. Anzeiger“ ч. 9)

ВІЙНА.

(Звідомлення осередків держав).

На східнім фронті—переміря.

На західнім фронті робили наступ Англійці на залізяницю Boelinge—Stagen, та цей наступ не вдався. Французи роблять наступ між Мозою і Мозелем.

На італійським фронті між Бренною і Паве була частинна артилерійна перепалка. Наслідком непогоди обмежено воєнну діяльність.

3 таборового життя.

— Стріча Різдва. В неділю, 6. січня, в залі Народного Дому члени нецарської Української Громади, завдяки ласкавій допомозі ВП. пана Команданта табору, мали змогу відсвяткувати Святий Вечір по родинному.

На сей раз залю гарно прибрано, уставлено столами вздовж бароку в 5 рядів і прикрашено двома ялинками, котрі, стоячі посеред бароку, робили дуже приємне вражіння. На середньому столі зайняли місця ВП. пани Командант, старший лікар і другі офіцери табору разом з офіцерами - полоненими, членами Української Громади, а далі в глибину залі, в тій самій лінії розмістилися ся німецькі унтер офіцери, які несуть службу в середині табору. За другими столами влісло до 600 душ товаришів полонених.

Рівно о 7. годині всі були в зборі, і вечір розпочав ся маршем, виконанням таборового оркестру, а далі хор т-во ім. М. Лисенка відспівав різдвяний тропар „Рождество Твоє!“ Потім проф. Лепкий виголосив святочну промову. Змалювавши Свя-

тий Вечір так, як він звичайно у нас відбувається, професор зазначив незвичайність його тепер, під час війни, коли його святкують діти без батьків, а батьки без дітей та сестри без братів. Друга, більш важна, незвичайність для всього українського народу сього річного Святих Вечіра є в тому—казав далі проф. Лепкий—що Україна святкує його тепер так, як давно вже, від кількох століть, не святкувала. Святкує, ставши вільною Народною Республікою. Так само велику, виїмкову незвичайність має сей Святий Вечір і для всього світа, бо саме тепер, коли людство святкує народження Христа, який приніс на землю мир, в Берестю Литовським, старім українським городі, родить ся мир, від якого сподіваємо ся „в чоловіцтх благополенія“.

Після сього учасниками свята, в супроводі оркестри, було проспівано український національний гимн „Ще не вмерла Україна“ і почала ся скромна вечеря.

Другу половину свята, після вечері, розпочав хор ім. М. Лисенка, який відспівав кілька колядок.

ВП. пан Командант поздоровив усіх і святками і побажав скорого повороту в Українську Республіку, а президент Генеральної Старшини т. Андрійук в імені всіх дякував ВП. пана Команданта як за бажання, так і за допомогу уладити сей вечір.

Далі промовляв президент Г. Ст. т. Андрійук, співавши гимн і колядували гуртом і говорили промови.

Свято закінчило ся о 9. год. Було помітно, що всі з приємністю провели сей Святий Вечір, як і слід членам одної сім'ї, дітям матері України. II.

— Святоточна вечеря у інвалідів. На Різдво увечері, 25. грудня ст. ст., в помешканні інвалідів відбула ся святоточна вечеря, уладжена самими інвалідами. До участи в цій вечері запрошені були й гості: німецькі офіцери—пани Гауптман і Льюїтмант, пан Президент, члени Генеральної Старшини, представник преси т. Б. та бувший учитель інвалідів т. Я.

О 5. годині всі інваліди стали збиратися до столу, чекаючи приходу гостей. По середині стола стояла гарно прибраная ялинка. Обличчя всіх виглядали весело; в гуртках учасників балакали поміж собою, пригадуючи, як то до війни проводили це свято дома, між родичами.

Через кілька хвилин один з учасників передав, що йдуть гості—пан Гауптман, пан Льюїтмант і пан Президент, і по команді—позір!—всі встали, а духовая оркестра відіграла марш. Спільно з гостями всі сіли за вечерю, яка була з пайки хліба, і селюдця, двох яблук і миски борщу на чоловіка. Перед вечерею привітну промову до німецьких офіцерів і до всіх присутніх сказав т. Ворощенко та побажав як скорого повороту на вільну Україну, після чого оркестра зіграла, а за нею підхопили всі присутні гимн „Ще не вмерла Україна“. Далі від імені пана Гауптмана пан Льюїтмант поздоровив інвалідів з празником та побажав скорого повороту додому в доброму здоров'ї. За вечерею один з інвалідів т. К. в коротенькій промові від імені всіх інвалідів висловив щире подяку присутнім німецьким офіцерам. Далі промовляли пан Президент, т. Б. і т. Д., якім присутні одповідали гарячими оплесками. Скоро пани офіцери розпрощалися, дякуючи за запрошення й бажаючи всім щастя. Присутні ще посиділи, ще промовляли й багато декламували вірші про нашу Україну, про найкращі почуття до неї, про боротьбу за долю. Тільки тому, що скоро починала ся вистава в театрі, вечірка закінчилася ся скороше, ніж того хотіло ся. На закінчення проспівали „Ще не вмерла Україна“ й стали розходити ся. O—no.

— Театр. В понеділок, на перший день різдвяних свят, музично-драматичне т-во ім. М. Лисенка виставило драму Т. Шевченка „Назар Стодола“.

Хоча публіка не без приємності стежила за ходом вистави, але сприведливність вимагас зазначити, що артисти могли б більше дати глядачам при уважнішим відношенні до своїх ролей.

Перша дія драми в порівнянню з іншими лешала по собі найкраще вражіння. Це в значній мірі можна приписати тому, що торжественний спів колядки „Видить Бог, видить Творець“ навівав на душу відрядні спомини минулого. Думаю, кожен із глядачів переносив ся в той час на крилах фантазії в свою рідну країну, де йому що річно приходило ся чути рідну мельодію цієї колядки.

Але на жаль де-які з артистів уже в цій дії виявили свою неуважливність. Так, Назар Стодола (т. Бондаренко) вскопав прожогом у хату і, не роздявши ся, як треба, розсипав ся в докорах по адресі Галі. Після такої поведінки Назара можна було думати, що він ще раніш довідав ся про сватання чигиринського полковника і тепер навмисне прийшов перешкодити йому. На протязі останніх двох дій значних похибок за Назаром не помічалось. Т. Бібіку в ролі полковникового свата не ввадало б у голосі і в рухах проявити певну дову гордості й самовдоволення. Т. Шевель провів свою роль вдовольняюче, хоча далеко не перейняв ся психологією Хоми Кичатого. Гнат (т. Терещученко) місцями робив досить приємне вражіння; в кінці пєси—ненатурально. Дуже неважливе вражіння зробив кінець драми, де цілком не можна було зрозуміти, що то за „братва“ стояла навкруги, коли Гнат наміряв ся застріляти Кичатого. Коли то були сторонники Гната, то чому вони й не ворухнулись, як він приказував їм копати яму? А коли луке Кичатого (за таких іменно приймала їх публіка)—то чом же не рятували сотника?

З жіночих ролей один тільки т. Кучеренко в ролі Галі заслугоує повної похвали. Стеха (т. Кривохижа) виїшла востім не такою, якою обрисував П автор. По пєсі вона повинна бути жартовлива, моторна, вертлява, одним словом—дизга-дівчина, а т. Кривохижа поводав ся надто вяло.

Убрання деяких артистів було невідповідне, як також невідповідна була й декорація: на Україні на Різдво, коли падає сніг, не зеленіють дерева і травиця, як це показано було на сцені.

Все ж спасибі т-ву, що й на празник потурбувало ся, щоб дати розраду нашій громаді!

На другий день різдвяних свят на нашій сцені була виставлена драма І. Тобілевича „Бондарівна“.

Вистава пройшла життєво; артисти на сей раз зуміли цілком захопити публіку продуманою грою. Майже всі головні ролі проведено порядно; нещасливим виїмком із них являється роль Тараса (т. Зайцїв), яка виконана гірше. Роль Бондаря в виконання т. Зайки пройшла бездоганно. Вельможний пан староста (т. Терещученко) поводав ся як слід. Теж саме треба сказати й про Мордохая (т. Шлюс). А т. Гажаленко, який теж негрібно відіграв свою роль, чомусь робив логічний наголос конче на останнім слові фрази, не рахуючи ся з тим, чи варто те слово підкреслювати; логічним наголосом так не можна аложивати.

З великим хистом, особливо в останній дії, виконав роль Тетяни т. Кучеренко.

Що до другорядних ролей, то більшість їх теж удала ся. Тільки початок четвертої дії пєси пройшов якось мляво, та це не віпсувало загально-доброму вражіння, зробленого виставою. Zet.

— Т-во „Січ“. В четвер, 3. січня, відбули ся чергові збори т-ва. По відкритті зборів куріням отаманом І. курія був прочитаний протокол засідання Отаманної Старшини, (зміст якого був поміщений в попередньому числі 1—2), і наказ по полку, в якому між иншим зазначено, що товариші але поводити ся з січовою одією. Після прочитання протоколу й наказу збори при співучасті співаків т-ва Лисенка проспівали декілька колядок. Полковий отаман в короткій промові пояснив, що колядки і т. п. народні поетичні твори ми повинні шанувати, бо вони, як і всяка инша поезія, облагороджують людей, спричиняють ся до гармоничного розвинення характеру чоловіка, який привчаєть ся переймати все гарне в природі і між людьми, а це веде до загально-людського добра і правди. Нарешті в супроводі оркестри було проспівано кілька патріотичних пісень і збори закінчились.

С. Д-в.

— Таборове віче. В суботу, 5. січня, в залі V класи школи відбуло ся чергове віче. Проф. Терлецький в своїй рефераті освітлив положення в Росії і на Україні. Положення це за останній тиждень майже не змінилось в Росії. Україна ж повільними, але певними кроками йде до здійснення своїх державних мрій, не дивлячись ні на які перешкоди з боку більшовиків. Перервані на час мирові переговори незабаром розпочнуть ся знову в Вересті-Литовському, куди вже приїхало чотирі українських послів; більшовики перед тим прислали були телеграму, що вони не приймуть, бо хочуть перенести переговори до неурядливих держав (була це, очевидно, яка-небудь політична закутка з Іхньої сторони), але узнавши про вїзд Українців, новою телеграмою повідомили, що вони будуть навіть на чолі з Троцьким. І так поки що не теряймо надії, що мир не за горами. Віче скінчилось співом українського національного гимну.

С. Д-в.

Українська Громада полонених офіцерів табору Ганн-Мюнден. До всіх полонених офіцерів-Українців у Німеччині.

„За вас сила, за вас воля і правда святая!“

Т. Шевченко.

Товариші Українці!

Великі часи випали на нашу долю. З під попелу віків перед лицем дивованого світу встає приспаний велетень-Україна. Здійснились ся мрії і сподівання найкращих снів нашої Неньки. Займаєть ся зоря нового вільного життя.

Старий Київ, укритий славою давніх минулих днів, стає могутнім осередком стихійного, нестримного руху. Наші брати здобувають собі там у тяжкій боротьбі, крок за кроком, свободу, стару нашу прагдівську волю. Один по одному відбивають ся там з'їзди, закладають ся інституції, росте організація краю, повстає народна власть, перетворюєть ся цілком старий ненавистний лад. Іде великанська робота. Будуть ся міцна основа для життя одноцілної, незалежної й вільної, демократичної України. Вже лунає горда й радісна пісня побіди над страшною мрякою. Вже рожеві квіти щастя манячать перед змученим народом українським.

Та революція ще не скінчилась, ще чуєть ся подих шаленої реакції. Народна свобода й добробут не є ще закріплені. Але вони в руках самого народу.

Лише організація, тісне з'єднання всіх силів України і спільна повинна праця приведуть нас до

осягнення повної волі. На нас, як на інтелігенцію, лежить у цей момент великий обов'язок перед Рідним Краєм. Від нас же наше Українське Правительство й народ справжньої, діяльної праці. Нехай тепер, під цю велику годину, наш народ не скаже вже, що інтелігенція зрадила йому. Нехай кожен із нас загляне глибоко в свою душу й перецінить перед судом історії весь свій скарб. Кожному, хто не хоче бути викинутим із життя напливом нових хвиль його, треба брати ся до праці над собою.

Тому треба нам тут робити все, що в наших силах: треба вчити ся, допомогати один другому, треба гуртувати ся, щоби бути підготовленими до дійсности, до безмірно-широкої праці на ниві народній.

Ми, Українська Громада, гаряче закликаємо всіх, хто хоче придбати собі на будуче знання й досвід у громадській роботі, хто хоче бути дійсним корисним членом свого народу—всіх тих запрошуємо до нашого табору.

Громада наша керуєть ся виключно тими принципами, які лежать в основі політики Української Центральної Ради в Києві. Ці принципи ясно зазначені в останній „Відозві Генерального Секретаріату до людности України від 3-го листопаду ц. р.: Центральної Ради і Генерального Секретаріату твердо й виразно заявили, що Україна має бути в складі Федеративної Республіки Російської, як рівноправне державне тло“. („Нова Рада“, 5 листопаду 1917 р. № 178.)

Власть Центральної Ради поширюєть ся на всю етнографічну Україну (губернії: Київська, Подільська, Волинська, Полтавська, Чернігівська, Харківська, Катеринославська, Херсонська, Таврійська-без Криму, Холмщина, частина Воронізьської, частина Курської.)

В нашій Громаді існує 5 різних товариств, в яких можна знайти собі відповідну працю й науку. Раз-у-раз відбувають ся зібрання, ведуть ся курси, реферати, дають ся вистави, концерти, вечірки, іде широке організаційне життя. Отже, подавайте рапорти з проханням про переїзд до нашого табору. Тепер, на прикінці війни, коли виясняєть ся справа миру, Громада вирішує питання про вїзд додому, на Україну. Зроблені вже відповідні заходи в тім напрямі, щоби вихати вкупуї з нашими земляками, солдатами-Українцями.

Не гайте ж часу, зголошуйтесь до нашого табору!

За Українську Громаду

полонених таб. Ганн-Мюнден.

Генерал-Майор Зелінський.

Підполковник Пухтавич.

Підполковник Коваленко.

ЖЕРТВИ.

На ялинку дітям українськ. школи ім. вецлярськ. табору.

K-do Eldrichshof 50., Worms (Писаренко)—50 ф., Nieder Ingelheim 23 мар., Mainzlar № 206—8 м. 90 ф., Wirge (Westergwald) 3 м. 10 ф., організація — «Вільне Козацтво» (Asslar) — 16 мар.

K-do Igstadt 2 м. 95 ф., Владимир Комашко 3 кор., Klein Keroy 60 ф., Timultrap 2 м. 20 ф., Від K-do Stalwerke № 1767 „Т-во Наука“ 6 м. 70 фен., Bass Bodrad Mego (Ungarn) 1 мар., Argenvugen 1 мар., Bankstelle des Gef. Lager Altdamm 10 м., Stendal 3 м. 40 ф., K-do Süssenwind Antfeld 1 м. 60 ф., Nordhofen 7 м., Abenheim 4 м., Від гуртка «Козацький Байдак» (kom. Ganchelheim 7 м. 55 ф., Holzappel Hütte 16 м. 50 фен., Микола Шевченко 50 фен. K-do Nauheim 1 мар., Michelbach 50 фен. Dieburg 9 м. 73 ф., Berghausen 4 м. 16 ф., F. Simon Altenhunden 2 м., K-do Stybu 6 м. 50 ф., K-do Igstadt 5 м. 95 ф., Fürst Wettgenstein 4 м. 10 ф.

На т-во „Воля“.

K-do Lüdenscheid 8 мар.

На українську школу імени вецлярського табору:

Bieber 5 м. 50 фен., і завідувачий командою Müller 50 ф.

На Український Національн. Фонд.

Січовик—Волинський 50 фен.

На пам'ятник номер. т.т. вецлярського табору:

K-do Lüdenscheid 40 фен. Від команди [?] гурток «День» 50 фен.

На прапор т-ва „Січ“.

K-do Odenhausen 20 ф.

„ Lüdenscheid 80 фен.

На хорих в лазареті.

Від організації «Вільне Козацтво» (Asslar)—15 мар., Feigen Boden 50 фен., Schullau 25 мар. 95 ф.

K-do Lüdenscheid 80 ф., Gros Buseck 8 м. 15 ф., Valbest W. 1 мар.

На улаговку бібліотеки т-ва „Самоств. Україна“

K-do Walmünster 50 ф.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІ „ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ“.

Одержані гроші на часопис і книжки від таких робітнич. команд і т.т.:

K-do Grävenwiesbach 20 ф., Buchhorst 50 ф., Rüssow 1 м. 65 ф., Roditten 3 м. 60 ф., Brannfels 1 м., Ober-Breidenbach 40 ф., Hof-Stäcken 1 м. 50 ф., Zedlitz 3 м., Dieburg 80 ф., Siekendorf 60 ф., Allerstorf 1 м. 50 ф., K. G. B. Cottbus 1 м. 80 ф., Freudental 2 м., Holzappel 1 м., Gros Rechtenbach 1 м., Leisenwald 1 м., Kl. Peizdorf 1 м., Pettau (Ungarn) 50 ф., Stillening, 30 ф. Obenhof 1 м., Niederhanken 10 ф. Stalwerke № 1767 „Т-во Наука“—10 мар., Stendal 75 ф., Carolinshof 1 м., Reiskirchen 2 м., Stomberg 1 м., Erlenbach 50 ф., Bosswein 1 м., Burg b/Halwer 50 ф., Balersbach 1 м., Asslar 1 м., Heuchelheim 40 ф., Nieder-Waleuf 80 ф., Oberursel 50 ф., Berberichs 2 м., Schitten 40 ф., Elbrichshof 1 м. 50 ф., Worms (Писаренко) 50 ф., Neufalkenberg 2 м., Pitzschendorf 2 м. 30 ф., Berghausen 50 ф., Leun 30 ф., Wetterau-Friedberg № 4002—10 м. 80 ф., Plettenburg 40 ф., Dieburg № 2065—40 ф., Gettenbach 50 ф., Geilshausen 50 ф., Maxsain 50 ф., Obermeilinger 1 м., Burg-Gröfenrode 1 м., Buschhütten 1 м., Wicker 2., Götzenheim 50 Frankfurt a/M. Sud 2 м. Bibrich a/R. 50 ф., Ober-Ingelheim 50 ф., Odenhausen 50 ф., Schmidenhof 50 ф., Sprendlingen 1 м., Ludwigsdorf 40 ф., Stibbe b/ Tit. 65 ф., k-do der Ta. Jac. von de Bergh 2 м., Gr. Puvnitz 1 м. 50 ф., Tadelwitz 1 м. 10 ф., Schwentein 1 м. 20 ф., Bad-Ems 50 ф., Gernsheim 1 м. 50 ф., Vendersheim 2 м., Glasfabrick-Wirges 50 ф., Nieder Ingelheim 1 м. 50 ф., Obernhofen 1 м. 50 ф., Rüdeshelm 2 м., Meinz 1 м. 20 ф., Nieder Ingelheim 3 м., Algenroth 50 ф., Grevenwiesbach 10 ф., Kalk Bar. Hahnstätten 45 ф., Herppel 2 м. 20 ф., Almenrod 1 м., Swanheim 55 ф., Subach 50 ф., Saufdorf 50 ф., Ebergöns 1 м., Neuhammer 1 м. 50 ф., Holzappel Hütte 12 м., Frankfurt a. M. Obom Str. № 56—50 ф., Hochsf. Oberscheid 60 ф., Kazenfurt № 10916 —2 мар., Organiz. „Вільне Козацтво“ Asslar 3 м. 60 ф., k-do № 959 Д. Гуценко 50 ф., Kaltenholzenhausen 1 м. 50 ф.

Гриць Петренко (Prosh Eisenb.) Гроші одержані; книжок, яких Ви замовляли, зараз не маємо; згодом вишлемо, як надійдуть.

Петро Скакун (Fauensteine). Наколи одержимо такі книжки, то вишлемо.

Микола Фурман (Steden) Такої книжки «Збор руских пісень» у нас нема.

ОПОВІСТКИ.

Генеральна Старшина ПРО-МУЖІВ ДОВІРРИ на командах постійно надсилати звіти з своєї діяльності. Також прохаємо й ті команди, де ще нема мужів довірря, повідомляти нас про засновання організації та про їх жаття.

Фотограф, що знає добре свою роботу, боту й міг би провадити фотографічний курс, прохаємо зголосити ся до канцелярії Генеральної Старшини.

КУПУЙТЕ НОВИЙ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВАР

(більше 6000 слів)

Уложив П. Лисенкий

В папці 2 мар.

„ оправи 2 „ 50 фен.

ВИСИЛАЄТЬ СЯ ТАБОВОЮ КНИГАРНЕЮ ПІСЛЯ ОДЕРЖАННЯ ГРОШЕЙ.

Wetzlar, Lagerzeitung, Ukrainischer Unterrichts-Ausschuss.

ТЕАТР.

НАРОДНИЙ ДІМ у таборі ВЕЦЛЯР.

СЬОГОДНЯ, 13. січня 1918.

Бенефіс Товариства ім. М. Лисенка.

ЦИМ ЖЕ ТОВАРИСТВОМ

— БУДЕ ВИСТАВЛЕНО: —

НАЙМИЧКА

Драма на 5 дій

І. Тобілевича (Карпенка-Карого).

Початок різно о 2. год. по обіді.

Приймаєть ся передплата на часопис полонених Українців табору Зальцведель

„Вільне Слово“

Часопис виходить що середи й суботи.

Виписувати можна в усі табори й на всі робітничі команди Німеччини й Австро-Угорщини.

ПЕРЕДПЛАТА НА МІСЯЦ КОШТУЄ: поза табором 50 ф., окреме число 5 фен.

Пробне число висилаєть ся без плати.

Адреса Редакції: Lagerzeitung: „Freies Wort“. Salzwedel. Kriegsgefangenenlager.